

Kamerat auki -podcast

Verkkovuorovaikutus ja työhyvinvointi opettajan arjessa, jakso 2

Keskustelijat:

P: Esittelijä

Eila: Juontaja, Eila Burns

Hanna: Vierailija 1, Hanna Laitinen

Satu: Vierailija 2, Satu Luhtanen

Ulla: Vierailija 3, Ulla Martinmäki

[Musiikkia]

P: Tämä on Kamerat auki -podcast: asiaa verkkovuorovaikutuksesta ja yhteisöllisyydestä ammatillisten oppilaitosten työn, johtamisen ja tutkimuksen näkökulmasta.

Eila: No hei, tervetuloa mukaan. Tässä podcastissa me keskustelemme siitä, miten verkkoon siirtyminen haastaa opettajan työtä ja työn hyvinvointia. Pikkusen mietitään myös sitä, että millaisin verkkovuorovaikutuskeinoin voisimme edistää sitä kokemusta työhyvinvoinnista. Tänään me saatiin keskustelijoiksi Satu Luhtanen Omniasta ja Ulla Martinmäki pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto Pokesta. Ja sitten täältä ammatillisesta opettajakorkeakoulusta on mukana lehtori Hanna Laitinen ja mun nimi on Eila Burns ja tällä hetkellä toimin täällä vanhemman tutkijan nimikkeellä. Oikein paljon tervetuloa mukaan Satu ja Ulla. Teidän kanssa hetken päästä jatketaan keskustelua, mutta Hanna josko sinä johdattelisit meidät tähän päivän aiheeseen ja teemaan, ole hyvä.

Hanna: Kiitos Eila. Tosiaan työn digitalisoituminen on lisännyt verkkovuorovaikutuksen merkitystä ammatillisessa koulutuksessa jo pidemmän aikaa. Koronan aikana otettiin tässä suhteessa valtaisa loikka, jonka myötä hybridityö näyttää jääneen selvästi aiempaa yleisemmäksi työnteon muodoksi. Viime aikoina on alettu kiinnittää huomiota siihen, mitä tämä tarkoittaa työhyvinvoinnin kannalta. Muun muassa työterveyslaitoksen tutkimuskatsauksessa tuotiin ihan muutama viikko sitten esiin, miten olennaista on riittävän vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden varmistaminen etä- ja hybridityössä, kun halutaan parantaa työhyvinvointia ja tuottavuutta. Tällaista taustaa varten meitä kiinnostaakin nyt kuulla, millaisia kokemuksia oppilaitoksissa on siitä, miten lisääntynyt verkkovuorovaikutus vaikuttaa työhyvinvointiin ja millaisin keinoin työhyvinvointia voidaan edistää. Alkuun todetaan vielä, että verkkovuorovaikutuksella tarkoitamme tässä kaikenlaista digitaalisesti tapahtuvaa viestintää ja vuorovaikutusta alkaen sähköpostiviesteistä ja sähköisistä opiskelu- ja työskentelyalustoista, kuten Moodlet, Teamsit tai vaikkapa Googlen tarjoamat alustat. Suoran vuorovaikutuksen näkökulmasta olennaisia tilanteita ovat esimerkiksi verkkovälitteinen opetus ja ohjaus sekä verkossa pidettävät kokoukset, työpajat ja vaikkapa kehityskeskustelut.

Eila: Mahtavaa, kiitos Hanna. No niin, nyt palataan Ullaan ja Satuun. Ulla, aloitatko vaikka sinä. Kerrotko vähän, mitä sinä opetat?

Ulla: Joo. Eli mä oon liikunnanopettaja koulutukseltani ja oikeestaan tällä hetkellä, mitä mä opetan, niin aiheet ja aineet liittyy liikuntaan jollakin tavalla. Elikkä näitä yhteisiä opintoja ja sitten myös ammatillisia opintoja. Esimerkiksi lasten liikuntakasvatusta tai ikääntyvien liikuntaa sotella ja sitten kasvatus- ja ohjausalalla.

Eila: Kiitos, aika paljon kaikenlaista. Mites Satu, mikä sun opetustaakka tällä hetkellä on?

Satu: Joo. Mä oon suunnittelijaopettaja Espoon työväenopistossa Omniassa ja mä pidän kommunikaatioryhmiä henkilöille, joilla on afasia. Ne on hybridimallista tehty ja sitten myöskin digitukea ja työelämän digitaitoja osin verkossa ja osin lähiopetuksena. Kohderyhmiä tosiaan seniorit ja erityisryhmät ja työikäiset. Suoraan nuorten parissa en minä ole.

Eila: Kiitos Satu. Mäpä jatkan hetken sun kanssa. Kun sä sanoit, että sulla on siellä muun muassa tätä afasia-ryhmiä ja teette verkossa, niin miten se onnistuu? Miten sä toimit?

Satu: Joo. Elikkä koronan aikanahan meillä opetus meni silloin täysin verkkoon ja pitkälti sen jälkeen on myöskin osittain jäänyt. Aluksi oli vähän, että pystyykö nämä ryhmät tapaamaan verkossa. Kaikilla ei ollut laitteita, mutta suurimmalla osalla oli. Silloin se sitten muodostui mahdolliseksi ja kurssikerrat pystyttiin tekemään verkon kautta. Osalla oli avustajia siinä ehkä mukana, mutta aika hyvin se sitten loppujen lopuksi toimi. Sen jälkeen, kun päästiin taas lähiopetukseen, niin olen pitänyt sitä hybridi-mahdollisuutta siinä. Yksi tai kaksi opiskelijaa on halunneet ryhmistä aina, että tulevat mukaan verkon kautta, koska omia terveydellisiä haasteita tai taksikuljetushaasteita on ollut päästä lähiopetukseen, niin se on itse asiassa ainakin sellasella määrällä toiminut erittäin hyvin ja ollaan keksitty paljon semmosia asioita, jotka onnistuu myös verkon kautta. Toki opetuksessa täytyy ottaa huomioon se, että on molemmissa paikoissa oleville ne välineet käytössä. Esimerkiksi ollaan yhdessä piirretty piirustus sillä tavalla, että jokainen vuorollaan siihen jotakin siellä luokassa ensin piirsi ja sitten siitä otettiin ruutukaappaus ja jaettiin tonne Zoom-alustalle, joka meillä on käytössä. Sitten verkon kautta olijat piirsi siihen kuvaan lisää.

Eila: Satu sä kerroit jo paljonkin tuosta vuorovaikutuksesta, mitä sä teet, mutta jos sä mietit muutaman vuoden sisällä nyten, niin miten se verkkovuorovaikutus on sinun työssä muuttunut?

Satu: Tosiaan opetuksen lisäksi aika paljon suunnittelijaopettajan työssä on näitä kokouksia ja muita. Ne ovat siirtyneet pitkälti verkkoon. Tässä jotenkin, mitä mä itse ajattelen, että mitä tässä on muutoksia tapahtunu sen lisäksi, että ihmiset on oppinu eri tekniikoin ottamaan teknologiaa hyödyksi, niin jos aiemmin kokouksissa oli ehkä vähän semmosta jutustelua, niin minun mielestä ehkä verkon kautta ollaan menty enemmän suoraan asiaan ja ollaan asiakeskeisiä. Ehkä kaipaankin, että siinä vähän olisi myöskin semmosta small talkia ja jutustelua myöskin. Jos liittyy vaikka hieman aikaisemmin linjoille, niin sitä saattaa tulla, mutta moni tulee ihan viime metreillä mukaan ja silloin se jää vähän siitä pois. Sen oon huomannut muutoksena.

Eila: Hyvä, kiitos. Mites Ulla? Miten sä näet tuon muutoksen tässä muutaman viimeisen vuoden aikana?

Ulla: No jos miettii opetuksen näkökulmasta, niin musta tuntuu, että silloin alussa, kun alettiin pitää tämmösiä Teams-opetuksia, niin jotenkin ajateltiin, että sinne vaan mennään ja ihmiset puhuu. Sitä ei välttämättä mietitty niin hirveesti, että oikeasti vois vaikka jakaa pienryhmiä ja tehdä parityöskentelyä, mitä tehdään luokkatilassakin. Ainakin itellä oli semmonen, että näinkö tämä nyt menikin ja miten tästä nyt edetään, kukaan ei sanokaan mitään. Nyt ehkä ite oon ottanu esimerkiksi sitä (-- [08:26], et oikein voi saada ihmisiltä mielipiteitä ja ajatuksia sen Teamsin aikana. Ei tarvi välttämättä puhua, koska se ei kaikille välttämättä oo hirveän luontevaa varsinkin porukalla, jossa on tuntemattomia. Tämmösiä.

Eila: Mahtavia huomioita molemmilta teillä. Satu sä aloitit jo vähän tuota erilaisuutta hyvästä ja pahasta verkkovuorovaikutuksesta. Haluaisitko vielä jatkaa sitä. Mitä ehkä hyvää se on tuonu ja ehkä siellä pikkusen jotakin semmosta hinkaustakin on tullut verkkovuorovaikutukseen.

Satu: Joo, kyllä. Toki aina voi olla, että nämä yhteydet pätkee ja ei toimi, niin se tuo siihen aina hieman jopa turhautumista, mutta ehkä se on semmonen asia, mihin me ollaan jo totuttu ja osataan jo nauraa sille. Se on usein syy siihen, miks joku on myöhässä, että kun Teams tökkii. Eli se teknologiavälitteisyys on tuonut siihen tavallaan sellasen luonnollisen selityksen joihinkin haasteisiin. Mutta kyllä ihan siis se, että opetustakin on verkossa aika paljon, itsekin opetan verkossa, niin kyllä se on vaikuttanut siihen työhyvinvointiin. Ei tarvitse semmosia turhia pitkiä siirtymiä tehdä niin kokouksessa kuin opetuksessa. Esimerkkinä pari viikkoa sitten mulla oli iltaopetus, joka päätty kello 19. Ja se päätty klo 19 ja 19:01 olin sitten keittiössä laittamassa lapsille iltapalaa. Ei menny siihen siirtymiin aikaa eikä ollu sellasta, että pitää laittaa luokka kuntoon. Riitti vaan, että katkas yhteyden ja laski läppärin kannen. Toki sitten, niinku sanoin tossa vähän aikasemmin jo, että pahassa ainakin itse koen, että semmonen small talkin taito on jo vähän hiipunut, kun ei enää ehkä niin paljon tule sellaisia spontaaneja jutusteluja verkkokokousten yhteydessä tai verkko-opetuksen yhteydessä, ellei sitä tietoisesti siihen järjestä.

Eila: Aivan. Mahtavaa, kiitos Satu. Ulla, haluaisitko lisätä? Muistan, et me on sun kanssa keskusteltu näitä asioita siellä valmennuksessa ja hyvin samantyyppisiä asioita nostit aikasemmin esille, mut mitäs tulis nyt vielä mieleen?

Ulla: Joo. Täysin yhdyn Sadun ajatteluun tossa. Itekin nautin näistä hyvistä puolista. Ehkä lisänä vielä, mä oon huomannut, että jos on vaikka jotain webinaareja tai koulutuksia tai palavereja, niin on mahtavaa, kun voi vaikka ulkoilla yhtä aikaa. Ja olla kävelyllä ja liikkua. Mä huomaan, et mun ajatus toimii paljon paremmin, mä keskityn paljon paremmin. Se on mun mielestä ollu semmonen ihan mahtava, mikä lisää hyvinvointia. Sitten taas näitä negatiivisempia hommia. Mä mietin, että opettajan roolissa ehkä itellä on vähän sellanen olo, että oma persoona ei ehkä verkon välityksellä niin välity, että minkälainen ihminen mä oon. Ehkä sen takiakin voi olla, et jää vähän etäisemmäksi välit opiskelijoihin esimerkiksi. Se on ehkä sellainen haaste ja se varmaan liittyy tohon epävirallisuuteen, kun sitä ei ole.

Eila: Aivan, hienoja nostoja Ulla. Tulisiko sulle Ulla mieleen sieltä joku ehdotus, miten me voitais tätä verkkovuorovaikutusta vielä kehittää?

Ulla: No tässä mä mietin, että varmaan yksi tekijä on semmonen suunnitelmallisuus. Jos on vaikka sellanen palaveri, joka on vähän informatiivisempi, että välttämättä ei vaadita vaikka, et sulla pitäis olla näppäimistöllä kädet, vaan riittää, että sä vaan kommentoit asioita, niin vois ilmoittaa, et tän sä voit tehdä vaikka ulkoillessa. Vähän ennakkoon ilmoitettais, mitä osallistujalta odotetaan. Sama homma koskee tietenkin opiskelijoillekin, että vois vaikka ilmoittaa, että ensimmäinen 30 minuuttia on semmosta, että riittää, että sä oot kuulolla ja seuraava 30 minuuttia on semmosta, että tehdään parikeskusteluja ja ryhmätyöskentelyä. Tarvitset vaikka... Sun pitää olla semmosessa paikassa, et voit vaikka käyttää Mentimeteriä. Että sormet eivät palellu esimerkiksi. Täällstä mä ajattelisin.

Eila: Hienoja ideoita Ulla, kiitos. Mites Satu, mitäs sä lisäisit? Mitä me voitais vielä parantaa?

Satu: Tossa Ulla toi ihan todella hyvin ja oikeestaan sanoitti myöskin niitä ajatuksia, mitä mulla on. Ehkä just se, mikä on myöskin pahassa verkkovuorovaikutuksen kannalta, niin kun usein voi olla, että multitaskataan samanaikaisesti, kun ollaan jossain kokouksessa, niin toi suunnitelmallisuus ja mitä odotetaan osallistujalta auttaa myöskin siinä, että sanotetaan, että nyt keskitytään juurikin tähän. Ja ehkä tää kameroitten aukipitäminen myös mahdollisuuksien mukaan tuo siihenkin sellaista kontrollia. Ja mitä Ulla aikasemmin toi esille, se oma persoona ei välttämättä sieltä oo välittyny. Itse koen, että mä oon pystyny. Tai ehkä mun persoona on muodostunut tähän verkkoon omanlaiseksi, että sen pystyy myöskin jotenkin löytää sen oman tavan ja jollakin tavalla tuoda sitten myöskin sitä epävirallista siihen mukaan. Se varmasti parantaa sitä vuorovaikutusta ja yhteenkuuluvuutta ehkä saa luotua tämmöisillä nonformaaleilla keinoilla. Ja niinku aiemmin sanoin, se tietty small talk ja rentous ja semmonen, että löydetään yhteisesti sovitusti myöskin sitä sen tiukan asian rinnalle siellä verkossa. Että ollaan ihmisiä.

Eila: Mahtava. Toi verkkopersoona on mielenkiintoinen. Hei Ulla ja Satu, Satu jos sä jatkat. Jos sulla on vielä jotakin lisättävää ennen kuin siirretään puheenvuoro Hannalle. Tuleeko vielä jotakin muuta mieleen, joka on jäänyt sanomatta?

Ulla: No mä mietin sitä, tai oon miettinyt, että ehkä tämä verkkovuorovaikutus ja verkossa toimiminen on avannut myös huomaamaan, että kun me oletetaan, että kun ihmiset on fyysisesti läsnä, että he ois jotenkin läsnäolevia. Ja sitten taas mietitään, et jos hän on täällä ruudun toisella puolella, niin se riski on, että hän ei olekaan mukana. Niin sen huomaaminen, että itse asiassa sehän ei takaa mitään vaikka ihminen näyttää, että hän ois paikalla. Hän ei välttämättä ole millään tavalla läsnä sielläkään. Se on semmosta valheellista kuvitelmaa, että jos ihminen on siinä, niin hän kuulisi tai ois vaikka jotenkin osallistuva. Myös sinne lähiopetukseen niitä keinoja, mitä me haetaan tänne verkko-opetukseen.

Eila: Hyvä, kiitos Ulla. Satu, haluatko jatkaa?

Satu: Joo haluan. Tosta tuli mieleen se, että juurikin verkossa meillä on mahdollista olla läsnä monella eri tavalla. Varsinkin tämä chatin mahdollistaminen yhtäaikaaisesti opetuksessa tai kokousten aikana tuo sitä mahdollisuutta olla siinä enemmänkin ehkä läsnä kuin lähitilanteessa supattaa kaverin kanssa ja ehkä häiritä sitä yhteistä tilannetta sillä tavalla. Mutta se ajatusten jakaminen ja kommentoimisen mahdollisuus verkossa antaa semmosen... No toki joitakin voi häiritä, että tulee niitä chat-ilmoituksia sinne, mutta kuitenkin se minun mielestä antaa

paremmat mahdollisuudet keskustelulle ja kommentoinnille kuin sitten siellä lähitilanteissa, joissa ei yhtäaikaisesti voi omia ajatuksia jakaa.

Eila: Onpa upeeta. Kiitos Satu ja kiitos Ulla. Siirretäänpäs puheenvuoro Hannalle. Jos sä Hanna sanot jotakin viisasta ja kokoavaa tähän loppuun, ole hyvä Hanna.

Hanna: Kiitos Eila. Luulen, että viisaus tuli jo tossa aikasemmin, mutta kiitos oikein paljon mielenkiintoisista nostoista. Mulla jäi erityisesti mieleen se myönteinen tapa, millä te suhtaudutte tähän verkkovuorovaikutuksen mahdollisuuksiin ja siihen, että me ollaan tässä vuosien aikana jo opittu käyttämään näitä verkkovälineitä aika hyvin. Mutta kun tullaan tietoisemmiksi vielä kaikista mahdollisuuksista, mitä siellä on, niin voidaan nykyistä paremmin myös henkilökohtaisesti tulla ihmisinä näkyviin siellä ja rakentaa siihen myös semmosta henkilökohtaisuutta ja ehkä monipuolisuutta ja monenlaisten osallistumisen mahdollisuuksia tähän verkkovuorovaikutukseenkin. Eli kiitos paljon tästä ja toivon kovasti, että nää keskustelun teemat innostavat myös kuulijoita pohtimaan näitä näkökulmia omissa organisaatioissaan. Paljon kiitoksia.

P: Kiitos kun olit mukana. Kamerat auki, vuorovaikutus ja yhteisöllisyys verkossa -podcast on tuotettu Jyväskylän ammattikorkeakoulun Vuorovaikutus verkossa, hyvinvointia oppilaitokseen Hype-projektissa. Tutustu työhömme osoitteessa jamk.fi/hype-projekti.